

พัฒนาการเสื้อผ้าสำเร็จรูป

3.1 พัฒนาการเสื้อผ้าสำเร็จรูป

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม นั้นเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเหตุผลที่มนุษย์ขาดเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มไม่ได้ก็เนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ ก็คือ (1) เพื่อป้องกัน (2) เพื่อประดับ (3) เพื่อความสวยงาม (4) เพื่อแสดงสถานะภาพ ซึ่งจากเหตุผลทั้ง 4 ข้อนี้ โดยทั่วไปถือว่าการประดับเป็นเหตุผลเบื้องต้นที่สุด

เครื่องแต่งกาย โดยปกติเริ่มต้นจากการห่ม (Draping) หรือ การตัดเย็บ (Tailoring) เครื่องแต่งกายแบบห่มเกิดจากการใช้ผ้ามาพับ จับจีบ และเข็มกลัด ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่าเสื้อผ้าแบบห่มพัฒนาขึ้นหลังจากการที่มนุษย์เรียนรู้การทอผ้าแล้ว ในทางกลับกันเป็นที่เข้าใจว่าการตัดเย็บเครื่องแต่งกายมีต้นกำเนิดมาจากการใช้หนังสือตัดเย็บ เสื้อผ้าแบบตัดเย็บเป็นการตัดผ้าแล้วเย็บเข้าด้วยกัน ซึ่งจะมีลักษณะที่รัดรูปแตกต่างจากเสื้อผ้าแบบห่มที่มีลักษณะแบบหลวม แต่เสื้อผ้าบางประเภทก็มีลักษณะที่ผสมกันทั้งแบบการห่มและการตัดเย็บเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีการใช้สีทาตัวและการใช้เครื่องประดับที่ร้อยพันร่างกาย อาจจัดว่าเป็นเครื่องแต่งกายของบางวัฒนธรรม แต่ก็มีเครื่องแต่งกายที่สลับบีบซ้อนยิ่งกว่านั้นเกิดขึ้นในทุกสังคม คนในยุคแรกใช้หนังสือตัดเย็บ โดยใช้หนังสือหรือห่มร่างกายซึ่งมีความแตกต่างไปจากการใช้ผ้า ทำให้เกิดข้อจำกัดทางด้านรูปทรงเสื้อผ้าที่ใช้ตัดเย็บ⁴

ในปัจจุบันมนุษย์เรามีพัฒนาการในการตัดเย็บเสื้อผ้า สามารถตัดเย็บเสื้อผ้าได้รวดเร็วมากขึ้น และมีราคาที่ถูกลง ซึ่งก็คือเสื้อผ้าสำเร็จรูป

จุดเริ่มต้นของพัฒนาการเสื้อผ้าสำเร็จรูปอย่างจริงจัง เกิดจาก การพัฒนาจักรเย็บผ้าที่มีราคาถูกสามารถใช้เย็บผ้าในบ้านได้โดย ไอซิก ซิงเกอร์ และ สงครามการเลิกทาส ในสหรัฐอเมริกา สงครามทำให้เกิดความต้องการเครื่องแบบชนิดพร้อมใส่อย่างมหาศาล มากกว่าหนึ่งล้านชุด ต่อปี การป้อนเครื่องแบบปริมาณมากจึงจำเป็นต้องใช้จักรเย็บผ้าเท่านั้น และระหว่างสงคราม กองทัพฝ่ายเหนือได้เก็บสถิติเกี่ยวกับรูปทรง และขนาดของผู้ชายชาวอเมริกัน สถิติเหล่านี้มีประโยชน์ในการผลิตเครื่องนุ่งห่มพลเรือนช่วงหลังสงคราม การพัฒนาเครื่องนุ่งห่มแบบพร้อมใส่ หรือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ทำให้จักรเย็บผ้ากลายเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมเสื้อผ้า

⁴ สาคร ชลสาคร, วัสดุที่ใช้ผลิตและตกแต่งเสื้อผ้า, กรุงเทพฯ: หน้า 5 , 2548

สำเร็จรูปนี้ ต่อมาช่างเย็บผ้าก็ได้เห็นประโยชน์ของจักรเย็บผ้าที่ช่วยเพื่อความรวดเร็ว โดยเฉพาะกับคนที่รับงานมาทำที่บ้าน ผู้ผลิตเครื่องนุ่งห่มจะจ่ายค่าจ้างเป็นรายชิ้น (Putting out system) เสื้อีตผู้ชาย ผ่ากันเปื้อน เป็นรายการแรกที่ใช้วิธีการผลิตครั้งละปริมาณมากๆ ในช่วงปี ค.ศ. 1860 มีการนำจักรเย็บผ้าเข้ามาใช้ในการผลิตสูท และโอเวอร์โค้ตของผู้ชาย และเด็กผู้ชาย โอเวอร์โค้ตชิ้นหนึ่งหากใช้มือเย็บต้องใช้เวลาอย่างสม่าเสมอถึงหกวัน แต่ถ้ามีจักรเย็บผ้าช่วยก็จะสามารถลดเวลาการเย็บเหลือเพียงสามวัน² ในศตวรรษที่ 20 มีสื่อใหม่สองแหล่งที่เข้ามามีบทบาทขยายเสื้อผ้าสำเร็จรูปคือ ภาพยนตร์และโทรทัศน์ ช่วงปี ค.ศ. 1920 ในสหรัฐอเมริกา มีภาพยนตร์ฉายตามเมืองใหญ่ๆ และชนบทแล้ว

นอกจากนี้ยังมีรูปแบบเครื่องแต่งกายที่มีการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่ความนิยมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ในช่วงปี ค.ศ. 1960 หรือ พ.ศ. 2503 แฟชั่นได้เป็นการนิยมที่ไม่รัดรูป ซึ่งเปลี่ยนจากสไตล์นิวลुक (New look) มีนักออกแบบบางคนที่เป็นผู้นำสไตล์ไม่รัดรูปตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 ซึ่งก็คือ บาลองเซียกา ดิออร์ ได้เสนอแนวเส้นการออกแบบเป็นเส้นรูปตัว A ในคอลเลกชันเมื่อปี ค.ศ. 1955 ซึ่งเป็นแบบเสื้อที่ไม่รัดรูป เมื่อถึงปี ค.ศ. 1975 หรือ พ.ศ. 2518 สูทส่วนใหญ่มีแจ็กเก็ตตั้สั้นเข้ารูปอย่างหลวมๆ ยาวไปสิ้นสุดตรงสะเอวเล็กน้อย และก็ยังมีสไตล์ บลูซง (Blouson Style) เป็นสไตล์เสื้อยาวหลวมคลุมท่อนบน หรือสไตล์หลังโป่ง ในปี ค.ศ. 1958 หรือ พ.ศ. 2501 ผู้หญิงนิยมซื้อชุดไม่รัดรูป ในปี ค.ศ. 1960 หรือ พ.ศ. 2503 นิตยสารแฟชั่นยังคงแสดงทั้งสไตล์ใหม่ในลักษณะการตัดเย็บที่ไม่เข้ารูป ไปพร้อมกับชุดเครื่องแต่งกายตามโครงร่างเงาสไตล์นิวลुकที่เป็นแบบสะเอวแคบ กระโปรงโป่ง พอมาถึงในช่วงปี ค.ศ. 1960 คนสวมใส่สไตล์ไม่รัดรูปกันจนเกือบจะเป็นชุดสากล³ ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้นำไปสู่ ความนิยมในเสื้อผ้าสำเร็จรูป

เสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศไทย น่าจะมีมาก่อน ปี พ.ศ. 2516 แต่ไม่ได้เป็นที่นิยมจนมาถึงช่วงปี 2516 ที่เริ่มเข้าสู่ยุคของความนิยมเสื้อสำเร็จรูป ในช่วงนั้นท้องตลาดมีเสื้อผ้าสำเร็จรูปอยู่เพียงไม่กี่ยี่ห้อ ซึ่งก็คือ ยี่ห้อแมนฮัตตัน และเอลส์โคเวิร์ ซึ่งเป็นยี่ห้อที่จำหน่ายเสื้อีตในประเทศไทย ต่อมาก็มียี่ห้อ ARROW ที่นำเข้ามาเสื้อสำเร็จรูป เป็นเสื้อีตจากประเทศอเมริกาเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย แต่การจำหน่ายนั้นไม่เป็นที่นิยมสำหรับคนไทยมากนัก เพราะคนไทยยังมีความนิยมในการตัดเสื้อตามขนาดใส่อยู่ และเสื้อีต ARROW ที่นำเข้ามานั้นมีขนาดใหญ่ตามขนาดของชาวอเมริกัน ซึ่งคนไทยนั้นมีขนาดเล็กกว่ามากและก็ยังมียี่ห้อที่สูงถึงตัวละ 500 บาท เพราะถูกเรียกเก็บภาษีนำเข้าสูง 80%-100 % เมื่อปี พ.ศ. 2518 บริษัท ธนุลักษณะ จำกัด ที่เป็นผู้นำเข้าเสื้อีตยี่ห้อ ARROW เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ได้ลิขสิทธิ์แอร์โรว์ (ARROW) มาผลิตในประเทศไทยเมื่อ

² พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง, ประวัติศาสตร์เครื่องแต่งกาย . หน้า 19 ,2547

³ ช้างแล้วใน พรสนอง หน้า 669-660

วันที่ 9 กันยายน 2518⁴ และได้มีการปรับขนาดของเสื้อให้เป็นขนาดของคนไทย และต่อมาเสื้อก็ได้มีราคาที่ถูกลงกว่าเดิมที่เป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2517 ก็ยังมีธุรกิจที่ผลิตและจำหน่ายเสื้อผ้าบุตติกสตรีขึ้นเป็นแห่งแรก คือ บริษัท เฟมไลน์ จำกัด ภายใต้ยี่ห้อ นิวซีต์⁵ และมีการกำหนดขนาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นไซส์ 8,10,12 ตามมาตรฐานไซส์ของประเทศอังกฤษ⁵

เสื้อผ้าสำเร็จรูปในระยะแรกที่ได้รับความนิยมก็คือ กางเกงยีนส์ และเสื้อยืด ที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคในประเทศไทยก่อน ทั้งกางเกงยีนส์และเสื้อยืดยีนส์นั้น เพราะเสื้อยืด กางเกงยีนส์ นั้นมีปริมาณที่น้อยมากที่จะสามารถส่งตัดตามร้าน รับผิดชอบเสื้อตามขนาดได้ เพราะจักรเย็บผ้าที่ใช้ในการเย็บเสื้อยืด กางเกงยีนส์ เสื้อผ้าบุตติก นั้นมีความแตกต่างกันไม่สามารถใช้จักรเย็บผ้าตัวเดียวกันเย็บได้ และการซื้อผ้ายืด และผ้ายีนส์นั้นไม่ได้ซื้อในลักษณะเดียวกันกับผ้าที่ใช้สำหรับตัดเสื้อบุตติก เสื้อยืด หรือกระโปรง เพราะผ้ายืด และผ้ายีนส์นั้นจะมีหน่วยในการซื้อเป็นกิโล,ปอนด์ ในส่วนของผ้าแบบอื่นนั้นจะมีหน่วยในการซื้อเป็นหลา แต่ก็จะมีปริมาณน้อยมากที่จะมีการจำหน่ายผ้ายีนส์เป็นหลา การผลิตกางเกงยีนส์นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ อุปกรณ์ที่มีความเฉพาะอย่างมากกว่า การตัดเสื้อแบบปกติ และการบริโภคกางเกงยีนส์ครั้งแรกในประเทศไทยก็เป็นการบริโภคในรูปแบบของเสื้อผ้าสำเร็จรูป หรือเรียกได้ว่ากางเกงยีนส์เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ได้รับความนิยมเป็นชิ้นแรกๆในประเทศไทย ซึ่งก็มีวางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า และสยามสแควร์ เป็นแห่งแรก เสื้อยืดยีนส์ก็เช่นเดียวกัน

เมื่อเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้มีการผลิตในประเทศไทยมากขึ้นก็ทำให้ราคาของเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่มียี่ห้อนั้นมีราคาที่ถูกลง และก็ยังมีการผลิตขนาดของเสื้อให้เป็นขนาดของคนไทยมากขึ้น ทำให้ความนิยมเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศไทยมีการขยายตัวมากขึ้น เช่นเดียวกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีการพัฒนาจาก เสื้อแบบวัดตัวตัดเข้าสู่เสื้อสำเร็จรูป

ความนิยมในเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศไทยนั้นยังมีผลจากปัจจัยต่างๆอีกหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็น เรื่องของบทบาทของสตรีในสังคมไทย ที่ส่วนใหญ่เริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษาทำให้สตรีไทยมีการหลั่งไหลเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากในอดีต ที่ทัศนคติของคนทั่วไปเกี่ยวกับสตรีไทยนั้น เน้นให้สตรีทำตัวเป็นกุลสตรี สำคัญที่สุดคือ การเป็นภรรยาที่ดี วัฒนธรรมดั้งเดิมไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่ง ในปี พ.ศ. 2475 หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง จากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นแบบประชาธิปไตย ประเทศก็เริ่มมีการผลิตแบบระบบอุตสาหกรรมเกิดขึ้น กฎหมายได้ให้สิทธิเสรีภาพแก่สตรีเท่าเทียมชาย ทั้งด้านการศึกษา การเมือง และการประกอบอาชีพเป็นผลให้เกิดมีวิวัฒนาการเกี่ยวกับบทบาทของสตรีในด้านการใช้แรงงานทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น และเมื่อสตรีสำเร็จการศึกษาแล้วสตรีเหล่านี้ก็เริ่มมีบทบาท

⁴ นิตยสารผู้จัดการ ตุลาคม 2538

⁵ <http://www.thannews.th.com/> , นสพ.ฐานเศรษฐกิจ ฉบับที่ 2082 (26-28 ม.ค.49)

ในการทำงานนอกบ้านเพื่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจมีจำนวนมากขึ้น⁶ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การตัดเย็บเสื้อผ้าของคนในครอบครัวที่สตรีผู้เป็นภรรยา และมารดามีหน้าที่ในการปฏิบัติ นั้นลดลง เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน หรือทำงานทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น การบริโภคเสื้อผ้าหันไปสู่การสั่งตัดตามร้านรับตัด หรือซื้อสำเร็จรูปจากห้างสรรพสินค้า ร้านค้าต่างๆมากขึ้น เมื่อประชาชนส่วนใหญ่ต่างหลังไหลเข้าสู่ตลาดแรงงาน และได้รับการศึกษามากขึ้น ก็ทำให้เกิดความต้องการบริโภคเสื้อผ้าในหลายรูปแบบ เพื่อใช้ในหลายโอกาส เช่น เสื้อเชิ้ตทำงาน เสื้อลำลอง เป็นต้น มากยิ่งขึ้น เริ่มตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ตลาดในสังคมไทยได้เติบโตขึ้นรวดเร็วกว่าในช่วงก่อนหน้านั้นอย่างมาก ได้ส่งเสริมให้เกิดชนชั้นกลางจำนวนมากในภาคเมือง⁷

ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดความนิยม ในเสื้อผ้าสำเร็จรูปก็คือ แฟชั่นจากประเทศตะวันตกที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความนิยม แต่งกายโดยเสื้อผ้าที่ไม่รัดรูป มากขึ้นเรื่อยๆ

การเปลี่ยนแปลงในด้านของการปกครองที่มีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ เข้าสู่ระบบทุนนิยม โดยการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้พลังการผลิตของประเทศเปลี่ยนแปลงเข้าสู่พลังการผลิตแบบอุตสาหกรรมแทน การเกษตร ในช่วงยุคหลัง ปี พ.ศ. 2500 ได้สลายระบบความสัมพันธ์การผลิตแบบเกษตรกรรมยังชีพ จนเกษตรกรไทยล้มละลาย บางครั้งสูญเสียที่ดิน และกลายเป็นแรงงานรับจ้างเข้ามาอยู่ในภาคอุตสาหกรรม⁸ ซึ่งก็เป็นผลให้อุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้มีการพัฒนา กลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการผลิตที่สูงขึ้น

ยุคเสื้อผ้าสำเร็จรูปในระยะแรกมีการวางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าชั้นนำเท่านั้นซึ่งราคา ที่วางจำหน่ายสูง ชนชั้นกลางไม่สามารถที่จะบริโภคได้ จึงเกิดช่องว่างของตลาดเพราะว่าเสื้อผ้าสำเร็จรูประดับถูกมากจะเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่วางจำหน่ายที่ไบบ์ซึ่งไม่ใช่เสื้อบุติก จึงเป็นช่องทางเปิดโอกาสการวางจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูปของตลาดประตุน้ำซึ่งผู้ประกอบการมีความชำนาญเสื้อบุติกเพราะมีการตัดเย็บที่ประณีตและพัฒนามาจากเทลอร์ ความต้องการของตลาดและความสามารถของผู้ประกอบการพร้อมทั้งทำเลที่ตั้งทำให้ตลาดประตุน้ำเป็นที่วางจำหน่ายของเสื้อผ้าสำเร็จรูปประเภทบุติก

⁶ อวิชัย ชูดมสิทธิพัฒนา, ผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม:ศึกษากรณี โรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปส่งออกในเขตกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย 2539 หน้า 1-3

⁷ ประชาชาติธุรกิจบันทึก 20 ปี เศรษฐกิจไทย, หน้า 73

⁸ สร้อยมาศ รุ่งมณี, การเปลี่ยนแปลงบทบาทของทุนอเมริกันต่อเศรษฐกิจการเมืองไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2501-2533, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์, 2548

ตารางที่ 3.1 การนำเข้าและส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป (มูลค่า: ล้านบาท)

ปี	2518	2519	2520	2521	2522
นำเข้า	48	61	62	33	19
ส่งออก	1,077	1,577	1,634	2,665	3,577
ปี	2523	2524	2525	2526	2527
นำเข้า	28	43	38	34	61
ส่งออก	4,894	7,037	8,006	8,870	12,284

ที่มา : กรมศุลกากร

: สมาคมอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย